

BOLA SHAXSIGA YO'NALTIRILGAN DIFFERENTIAL YONDASHUV.*Saidova Xaitxol Mamatqulovna**Qumqo'rg'on tumanidagi 13-sonli DMTT metodist**"Mersy Corps" mentori*

Annotatsiya. Ushbu maqola bolalarning noyob shaxslariga moslashtirilgan ta'limda differentsial yondashuvni amalga oshirishni o'rganadi. Shaxsiy farqlarni tan olish orqali maqsad yanada inklyuziv va samarali o'quv muhitini yaratishdir. Tadqiqot mavjud adabiyotlarni o'rganadi, uslubiy strategiyalarni taklif qiladi va amaliy qo'llanmalar natijalarini taqdim etadi. Muhokama o'qituvchilar va siyosatchilar uchun tavsiyalar bilan yakunlanib, ushbu yondashuvning afzalliklari va muammolarini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: differentsial yondashuv, shaxs, bola tarbiyasi, individual ta'lim, inklyuziv ta'lim, pedagogik strategiyalar

Ta'lim manzarasi talabalarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun doimiy ravishda rivojlanib bormoqda. Har bir bolaning o'ziga xos shaxsiyati va o'rganish uslublarini tan oladigan va moslashtiradigan differentsial yondashuv ta'lim natijalarini oshirish uchun muhim va'da beradi. Ushbu maqolada bolalarning yaxlit rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun bunday yondashuvni ta'lim amaliyotiga qanday samarali kiritish mumkinligi ko'rib chiqiladi.

Bolaning shaxsiyatiga qaratilgan differentsial yondashuv har bir alohida bolaning o'ziga xos xususiyatlari, kuchli tomonlari va ehtiyojlariga asoslangan ta'lim usullari, tarbiya strategiyalari va aralashuvlarni moslashtirishni o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv har bir bolaning har xil ekanligini va hamma uchun mos bo'lgan usul ko'pincha samarasiz ekanligini tan oladi. Ushbu yondashuvni turli kontekstlarda qanday amalga oshirish mumkinligi haqida qisqacha ma'lumot:

Ta'lim Konteksti.

1. Shaxsiylashtirilgan O'quv Rejalari:

- O'quv uslublarini baholash: bolaning vizual, eshitish yoki kinestetik o'quvchi ekanligini aniqlang va o'qitish usullarini mos ravishda moslang.

- Tabaqalashtirilgan ko'rsatma: bir sinfda turli qobiliyat darajalariga erishish uchun o'qitish strategiyasini o'zgartirish. Masalan, iqtidorli talabalar uchun ilg'or materiallar va kurashayotganlarga qo'shimcha yordam berish.

- Moslashuvchan guruhlash: o'quvchilarni mahorat darajasi yoki muayyan mashg'ulotlar uchun o'rganish imtiyozlari asosida guruhlariga ajrating, ularga tegishli sur'at va chuqurlikda ishlashga imkon bering.

2. Ijtimoiy-emotsional ta'lim (SEL):

- O'z-o'zini anglash faoliyati: bolalarga o'zlarining his-tuyg'ularini, kuchli va zaif tomonlarini tushunishga yordam bering.

- Munosabatlar ko'nikmalari: har bir bolaning ijtimoiy qobiliyati va ehtiyojlariga moslashtirilgan ijobiy ijtimoiy munosabatlarni o'rgatish va modellashtirish.

- Selning individual maqsadlari: har bir bolaning rivojlanish bosqichi va shaxsiy muammolari asosida shaxsiylashtirilgan ijtimoiy-emotsional maqsadlarni belgilang.

Ota-Ona Strategiyalari.

1. Temperamentni Tushunish:

- Bolaning temperamentini baholash: bolaning oson, sekin isishi yoki qiyinligini aniqlang va tarbiya uslublarini ularning temperamentiga moslashtiring.

- Javob beradigan ota-ona: bolaning shaxsiy hissiy va jismoniy ehtiyojlarini tan olgan holda, uning signallari va ehtiyojlariga zudlik bilan va to'g'ri javob bering.

2. Intizom Texnikasi:

- Ijobiy mustahkamlash: istalgan xatti-harakatni rag'batlantirish uchun ma'lum bir bola uchun mazmunli mukofot va maqtovlardan foydalaning.

- Moslashtirilgan oqibatlar: bolaning shaxsiyati bilan rezonanslashadigan va samarali bo'lishi mumkin bo'lgan salbiy xatti-harakatlar uchun oqibatlarni amalga oshirish.

3. Qiziqish va iste'dodlarni qo'llab-quvvatlash:

- Sevimli mashg'ulotlari va ko'nikmalarini rag'batlantirish: bolaning shaxsiy qiziqishlari va iste'dodlarini tan olish va tarbiyalash, ularga ushbu sohalarni o'rganish va rivojlantirish uchun imkoniyatlar yaratish.

- Darsdan tashqari mashg'ulotlar: bolaning shaxsiyati va qiziqishlariga mos keladigan mashg'ulotlarni tanlang, ular introvert bo'ladimi va o'qish yoki ekstrovert kabi yolg'iz mashg'ulotlarni afzal ko'radi va jamoaviy sportdan zavqlanadi.

Terapevtik Aralashuvlar.

1. Individual Terapiya:

- Moslashtirilgan terapevtik yondashuvlar: yosh yoki ijodkor bolalar uchun o'yin terapiyasi, ko'proq analitik bo'lganlar uchun kognitiv-xulq-atvor terapiyasi yoki san'at yoki musiqa terapiyasi kabi ekspressiv terapiya kabi bolaning shaxsiyatiga mos keladigan terapevtik usullardan foydalaning.

- Kuchli tomonlarga asoslanish: qiyinchiliklarni engish va chidamlilikni oshirish uchun bolaning kuchli tomonlarini oshirishga e'tibor qarating.

2. Ota-Onalarning Ishtiroki:

- Ota-ona va bolaning o'zaro ta'siri terapiyasi (PCIT): ota-onalarni o'zlarining noyob ehtiyojlari asosida farzandlari bilan ijobiy va samarali munosabatda bo'lishni o'rgatadigan terapevtik jarayonlarga jalb qiling.

- Oilaviy terapiya: oila dinamikasini ko'rib chiqing va har bir oila a'zosi uchun bolaning individual shaxsiyati va ehtiyojlarini qondirish strategiyasini taqdim eting.

Differentsial yondashuvning afzalliklari.

- Yaxshilangan akademik ko'rsatkichlar: o'qitish usullari ularning o'quv uslublariga mos kelganda bolalar yaxshiroq o'rganadilar.

- Kengaytirilgan hissiy farovonlik: shaxsiy e'tibor va qo'llab-quvvatlash o'z-o'zini hurmat qilish va yaxshi hissiy tartibga solishga olib kelishi mumkin.

- Ota-ona va bola munosabatlari kuchliroq: bolaning o'ziga xos shaxsini tushunish va unga javob berish ijobiy va qo'llab-quvvatlovchi munosabatlarni rivojlantiradi.

- Yaxshi ijtimoiy ko'nikmalar: moslashtirilgan ijtimoiy-emotsional ta'lim bolalarda kuchli shaxslararo ko'nikmalarni rivojlantirishga va ijtimoiy vaziyatlarni yanada samarali boshqarishga yordam beradi.

Xulosa:

Ta'limga differentsial yondashuv talabalarning turli ehtiyojlarini qondirish va ularning o'quv tajribalarini oshirish uchun istiqbolli yo'lni taklif etadi. Bunga erishish uchun quyidagi tavsiyalar taklif etiladi:

Kasbiy rivojlanish: o'qituvchilarni shaxsiy ta'lim uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan jihozlash uchun doimiy o'quv dasturlari.

Resurslarni taqsimlash: individual o'quv rejalarini qo'llab-quvvatlash uchun resurslarga, shu jumladan o'quv materiallari va texnologiyalarga investitsiyalar.

Ma'muriy qo'llab-quvvatlash: maktab rahbarlari inklyuzivlik madaniyatini rivojlantirishlari va differentsial yondashuvlar uchun zarur yordamni taqdim etishlari kerak.

Hamkorlik asoslari: bola rivojlanishiga yaxlit yondashuvni ta'minlash uchun o'qituvchilar, ota-onalar va siyosatchilar o'rtasidagi hamkorlikni rag'batlantirish.

Davom etayotgan tadqiqotlar: differentsial ta'limning uzoq muddatli ta'sirini o'rganish va uni amalga oshirish strategiyasini takomillashtirish bo'yicha keyingi tadqiqotlar.

Ushbu sohalarga murojaat qilish orqali ta'lim tizimi har bir bolaning noyob salohiyatini tarbiyalaydigan yanada inklyuziv va samarali modelga o'tishi mumkin.

Adabiyotlar.

1. Vinogradova, N. F. Requirements for the level of training of an elementary school graduate in the educational areas "Natural Science" "Social Studies" [Text] / Conversations with a future teacher. 4 grades : ed. L. E. Zhurova. – M.: Ventana Graf, 2003.
2. Guzeev, V.V. Effective educational technologies: integral and togis [Text] / V.V. Guzeev. – M., 2006.

3. Davydov, V.V. Theory of developmental training [Text] / V.V. Davydov. – M., 2002. 4.
4. Djumayev M.I The transformation of the english language's variants in contemporary great Britain. Educational process science and innovation international scientific journal volume 2 Issue 4 April 2023 Uif-2022: 8.2 | Issn: 2181-3337 | Scientists.Uz 19-27 <https://doi.org/10.5281/zenodo.7818607>
5. Djumaev M.I. Some Considerations of Teaching Mathematics Inuzbek Primary School. Journal of Mathematical & Computer Applications. SRC/JMCA-123. J Mathe & Comp Appli, 2023 Volume 2(2): 1-5 ISSN: 2754-6705
6. Djumaev M.I. Formation of elementary mathematical concepts in children at preschool age with and without visual materials. Global scientific potential", Publishing House TMB print, St. Petersburg No. 6 (147) 2023 <http://globaljournals.ru/>